

Elever med psykiatriske diagnoser skifter oftere skole fra frie grundskoler

ANALYSE

SEPTEMBER 2026

Af Forskningsprofessor Jacob Nielsen Arendt
ROCKWOOL Fonden

Hver femte elev i grundskolen går i dag på en fri grundskole, og i mere end hver femte kommune er andelen over 25 procent, mens det for elever med højtuddannede forældre gælder hver tredje elev (uddannelsesstatistik.dk; Houlberg & Hvidman 2023; Arendt & Holm 2026).

De frie grundskoler er derfor en stor del af den danske grundskole, og deres vækst de seneste 20 år har øget den socioøkonomiske opdeling af elever på tværs af skoler (AE 2022; AE 2025; Arendt & Holm 2026). Opdelingen af elever mellem skoler sker ikke kun med hensyn til socioøkonomisk baggrund. F.eks. er elever, der skifter skole fra en folkeskole til en fri grundskole, fagligt dygtigere inden skoleskiftet og færre har en psykiatrisk diagnose, end elever, der skifter til en folkeskole (Arendt 2026).

Denne analyse belyser, om elever med psykiatriske diagnoser er mere tilbøjelige til at skifte skole fra en fri grundskole end fra folkeskoler, og dermed om skoleskiftene bidrager til, at flere med psykiatriske diagnoser koncentrerer på folkeskolerne. Analysen er baseret på årene 2007-2020 og har følgende resultater:

- Elever med en psykiatrisk diagnose er mere tilbøjelige til at skifte skole fra en fri grundskole end fra folkeskoler. Det gælder både absolut set og målt som en overhyppighed i forhold til elever uden psykiatriske diagnoser.
- Den større tilbøjelighed til skoleskift er koncentreret i de ældste klasser.
- Omvendt er sandsynligheden for skoleskift *fra* en folkeskole til en fri grundskole lavere for elever med en psykiatrisk diagnose, end for elever uden en psykiatrisk diagnose. Det gælder ligeledes kun i de ældste klasser.
- Den større tilbøjelighed til skoleskift kan *ikke* forklares af organisatoriske forskelle, såsom at nogle skoler kun har klasser til og med 6. klasse. Den kan heller ikke forklares af, at elever med psykiatriske diagnoser skifter til folkeskolen for at få segereret specialtilbud.

Det er vigtigt at understrege, at analysen ikke kan belyse årsagen til skoleskift, og at der kan være flere årsager til de observerede mønstre. Det er også vigtigt at påpege, at der er tale om en forholdsvis lille elevgruppe: 320 elever med en psykiatrisk diagnose skifter årligt skole fra en fri grundskole til en folkeskole.

Uanset årsagen peger resultaterne dog på, at skoleskift mellem frie grundskoler og folkeskoler bidrager til, at elever med særlige behov i lidt højere grad koncentrerer på folkeskoler i grundskolens ældste klassetrin. Det kan være hensigtsmæssigt, hvis de tilbydes bedre støtte der. Analysen finder dog som nævnt ikke belæg for, at elever med psykiatriske diagnoser i høj grad bliver visiteret til et segregeret specialundervisningstilbud, når de skifter skole til en folkeskole. Men resultatet kan skyldes, at folkeskolen er bedre til at tilbyde specialstøtte i normalundervisningen, f.eks. fordi folkeskolerne typisk er større, eller fordi de har bedre adgang til kommunal faglig sparring og et større økonomisk råderum. Omvendt taler det imod denne forklaring, at folkeskolerne er økonomisk pressede, og at den segregerede specialundervisning optager en stigende andel af kommunernes skoleudgifter. Samtidig er det værd at understrege, at de frie grundskoler har pligt til at tilbyde specialstøtte til elever med særlige behov, og kan søge om faglig vejledning fra elevens bopælskommune og økonomisk støtte fra Undervisningsministerietⁱ. En supplerende forklaring kan være, at frie grundskoler har et incitament til at fokusere på en stærkere gruppe elever, og at dette i højere grad sker, når de nærmer sig udskolingen. Det ligger inden for skolernes frie ret, da loven om friskoler og privatskoler giver de frie grundskoler ret til frit at vælge deres elevgrundlagⁱⁱ.

Elever med psykiatriske diagnoser skifter hyppigere skole fra frie grundskoler til folkeskoler

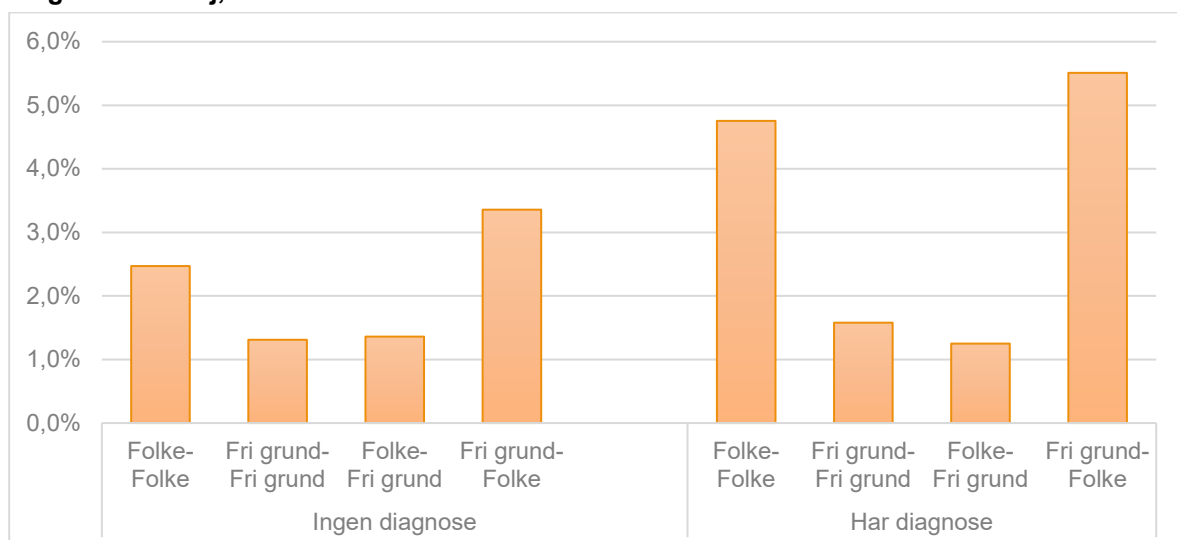
Analysen undersøger skoleskift for elever med en psykiatrisk diagnose i perioden 2007 til 2020. I denne periode har 7,9% af eleverne på folkeskoler en psykiatrisk diagnose, mens det gælder 6,7% af eleverne på de frie grundskoler (se bilagsfigur 1).

Analysen fokuserer på skoleskift, der så vidt muligt skyldes individuelle elevforhold. Derfor medregnes ikke skoleskift, som sker samtidig for en stor gruppe elever fra samme årgang, f.eks. mellem mellemtrin og udskoling, skolelukninger, eller som følge af bopælsskift mellem kommuner (metode og data er beskrevet i bilag til analysen).

Med de valgte afgrænsninger er der ca. 22.000 årlige skoleskift i perioden (ca. 5% af alle elever), og ca. 2.700 af eleverne, der skifter skole, har en psykiatrisk diagnose. Skoleskiftene mellem folkeskoler og frie grundskoler udgør ca. 40% af alle skoleskift.

Figur 1 viser andelen af elever, der skifter skole opdelt på skoletyper før og efter skiftet og om eleven har en psykiatrisk diagnose. Figuren viser, at 5,5% af eleverne med en psykiatrisk diagnose på en fri grundskole skifter skole til en folkeskole. Det svarer til ca. 320 elever årligt. Til sammenligning skifter 4,8% af eleverne med en psykiatrisk diagnose på folkeskoler til en anden folkeskole. Niveauforskellen mellem frie grundskoler og folkeskoler findes også for elever uden psykiatriske diagnoser: Mens 3,4% af eleverne uden en psykiatrisk diagnose på en fri grundskole skifter til en folkeskole, gælder det 2,5% af eleverne uden en psykiatrisk diagnose på en folkeskole

FIGUR 1. Andel elever, der skifter skole, opdelt på skoletype og om eleven har en psykiatrisk diagnose eller ej, 2007-2020.

Note: Skoleskift inkluderer ikke skift til specialskoler, efterskoler eller skift, der følges af kommune-flytning, skolenedlæggelse eller masse-skift (se bilag). Søjlerne angiver andelen af skoleskift ud af antallet af elever på den initiale skoletype (m/uden psykiatrisk diagnose).

Overhyppighed for skoleskift for elever med en psykiatrisk diagnose på frie grundskoler

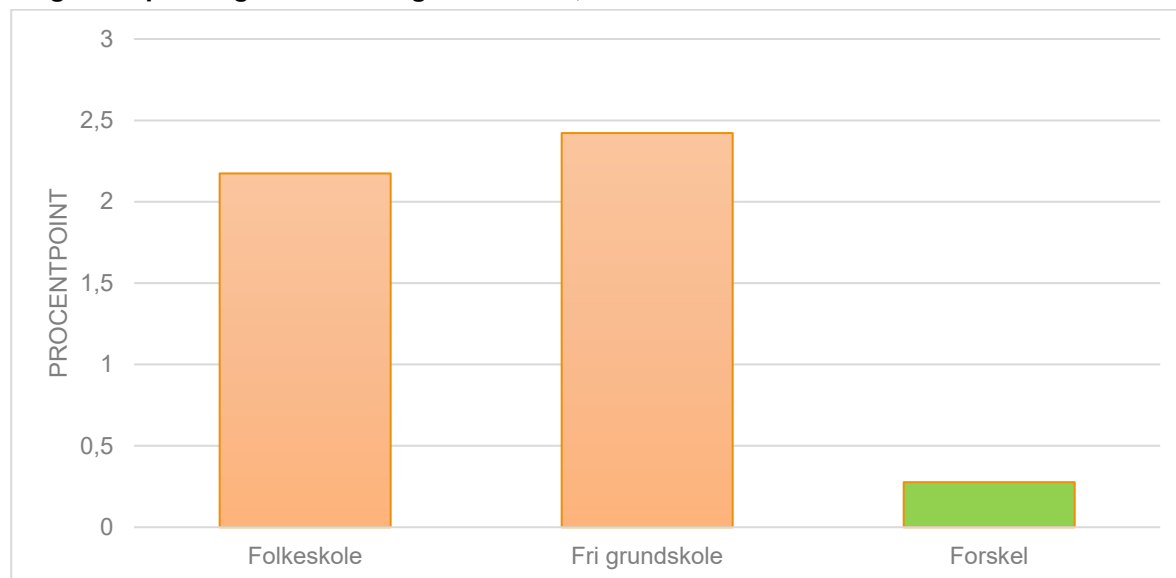
Figur 1 viste, at både elever fra frie grundskoler og elever med psykiatriske diagnoser har en højere tilbøjelighed til at skifte skole. Det vil sige, at det høje niveau for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler både kan skyldes, at elever på frie grundskoler og at elever med psykiatriske diagnoser generelt skifter hyppigere skole (eller et helt tredje forhold).

I det følgende spørges derfor om sandsynligheden for skoleskift mellem elever med og uden psykiatriske diagnoser er forskellig på frie grundskoler og folkeskoler. Eller med andre ord: Den del af forskellen i skoleskift mellem frie grundskoler og folkeskoler, der også ses for elever uden psykiatriske diagnoser, trækkes fra forskellen for elever med psykiatriske diagnoser.

Figur 2 viser, at sandsynligheden for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser er 2,17 procentpoint højere end for elever uden psykiatriske diagnoser på folkeskoler, mens denne forskel er 2,44 procentpoint på frie grundskoler. Dermed er der en *overhyppighed* for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler på 0,27 procentpoint.

Med andre ord har elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler en højere sandsynlighed for at skifte skole både absolut, i forhold til elever med psykiatriske diagnoser på folkeskoler, og målt som overhyppigheden i forhold til elever uden psykiatriske diagnoser på folkeskoler.

FIGUR 2. Forskel i sandsynlighed for skoleskift for elever med og uden psykiatriske diagnoser på frie grundskoler og folkeskoler, 2007-2020.

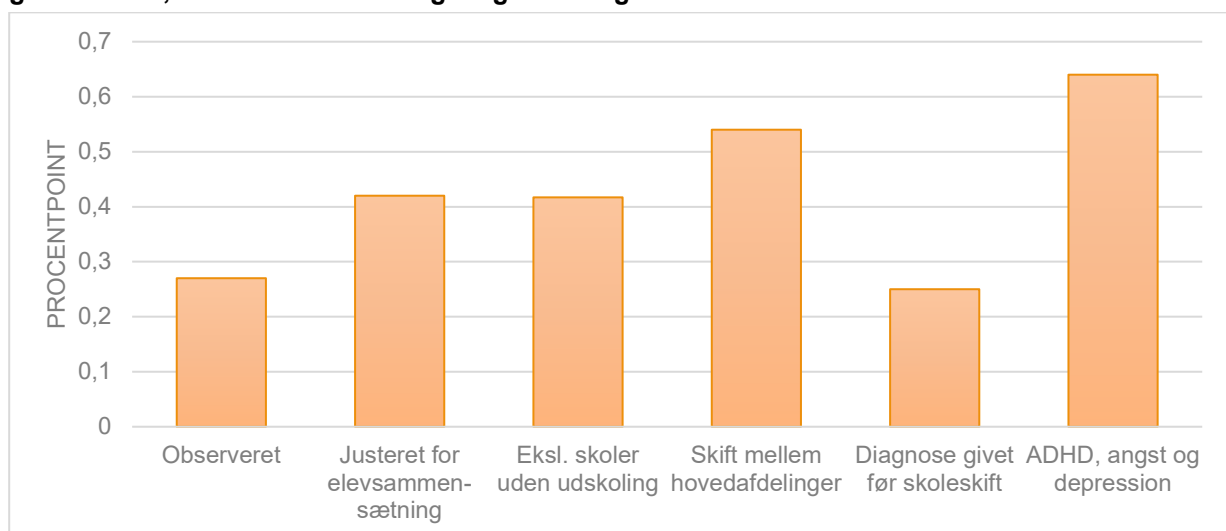
Note: De orange søjler viser forskellen i sandsynlighed for at skifte skole for elever med og uden psykiatriske diagnoser. Den grønne søjle viser forskellen mellem disse på frie grundskoler og folkeskoler.

Overhyppigheden for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler er robust

Der kan være mange årsager til, at elever med psykiatriske diagnoser hyppigere skifter skole fra frie grundskoler end fra folkeskoler. Vi ved f.eks., at elever på frie grundskoler og folkeskoler i gennemsnit er forskellige, hvilket også gælder for de elever, der skifter skole i denne analyse (se bilagsfigur 2). Figur 3 viser, at overhyppigheden for skoleskift *øges*, når der justeres for forskelle i elevsammensætningen. Det viser, at elever på frie grundskoler i udgangspunktet har karakteristika, der gør det mindre sandsynligt, at de skifter skoler, uanset om de har en psykiatrisk diagnose eller ej. De valgte baggrundsforhold er selvfølgelig langt fra de eneste der kan påvirke sandsynligheden for at skifte skole, men er ofte udslagsgivende for både unges trivsel og faglige resultater, der kan være årsag til skoleskiftene.

Figur 3 viser fire andre test af robustheden af resultatet i figur 2: 1) Skoler uden en udskoling ekskluderes. 2) Skoleskift mellem afdelinger inden for samme hovedskole medregnes ikke. 3) Elever, der er diagnosticeret efter skoleskiftet, medregnes ikke som havende en psykiatrisk diagnose, og 4) Psykiatriske diagnoser alene inkluderer elever med angst, ADHD og depression. Den første test belyser f.eks. om det har betydning, hvis de frie grundskoler oftere er små skoler uden udskoling. Den anden test undersøger betydningen af, at især folkeskoler har underafdelinger, hvor skift opleves mindre omfattende og derfor sker hyppigere. De to sidste test undersøger, om afgrænsningen af elever med specifikke psykiatriske diagnoser og tidspunktet for diagnoseafgivelse har betydning. Figur 3 viser, at overhyppigheden for de valgte test er på niveau med eller større end den observerede, men peger på, at timingen for diagnosticering kan have betydning.

FIGUR 3. Overhyppighed for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler, 2007-2020. Forskellige afgrænsninger.

Note: Overhyppigheden er forskellen mellem sandsynlighed for skoleskift mellem elever med og uden psykiatrisk diagnose på frie grundskoler minus den samme forskel på folkeskoler. Overhyppighed for skoleskift er justeret for forskelle i forældres uddannelsesniveau, indkomst, køn, ikke-vestlig baggrund, samt bopælskommune.

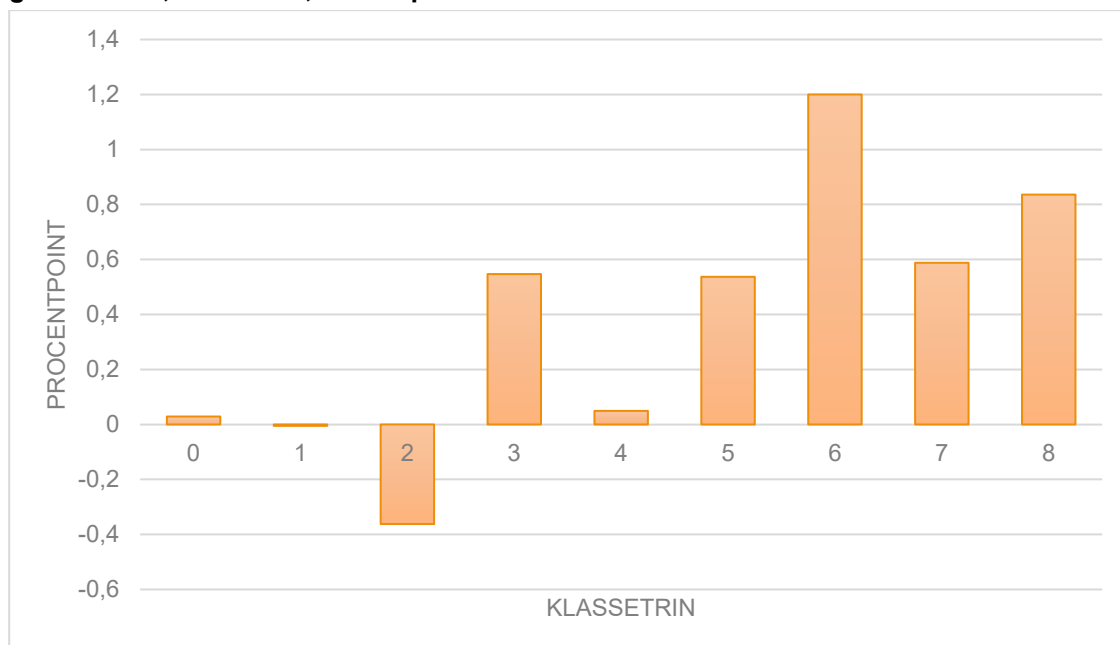
Overhyppigheden for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler stiger i udskolingen

Figur 4 opdeler overhyppigheden for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser i de frie grundskoler på klassetrin. Et skoleskift i 4. klasse er defineret som et skoleskift mellem 4. og 5. klasse. Figuren viser, at mens der ikke er forskel på overhyppigheden i de første klasser (0.-1. klasse), og er negativ i 2. klasse, stiger overhyppigheden lidt på mellemtrinnet (3. og 5. klasse), og yderligere ved overgangen til udskolingen i 6. klasse og er stadig stor i 7. og 8. klasse. Med andre ord er overhyppigheden vist i foregående figurer koncentreret blandt elever ved indgangen til og i udskolingen.

For skoleskiftet i 6. klasse er overhyppigheden 1,2 procentpoint. Som tidligere vil det sige, at forskellen i skoleskift for elever med og uden psykiatriske diagnoser er 1,2 procentpoint højere på frie grundskoler end den tilsvarende forskel i folkeskolen. Det svarer det til mere end en fordobling af niveauet i folkeskolen.

Det understreges, at resultatet ikke kan forklares med forskelle i skolernes organisering, fordi skolelukninger og skoleskift, hvor størstedelen af en årgang skifter skole, ikke er medregnet.

FIGUR 4. Overhyppighed for skoleskift (ppt.) for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler, 2007-2020, fordelt på klassetrin.

Note: Overhyppigheden er forskellen mellem sandsynlighed for skoleskift mellem elever med og uden psykiatrisk diagnose på frie grundskoler minus den samme forskel på folkeskoler. Overhyppigheden er justeret for forældres uddannelsesniveau, indkomst, ikke-vestlig baggrund, køn og bopælskommune.

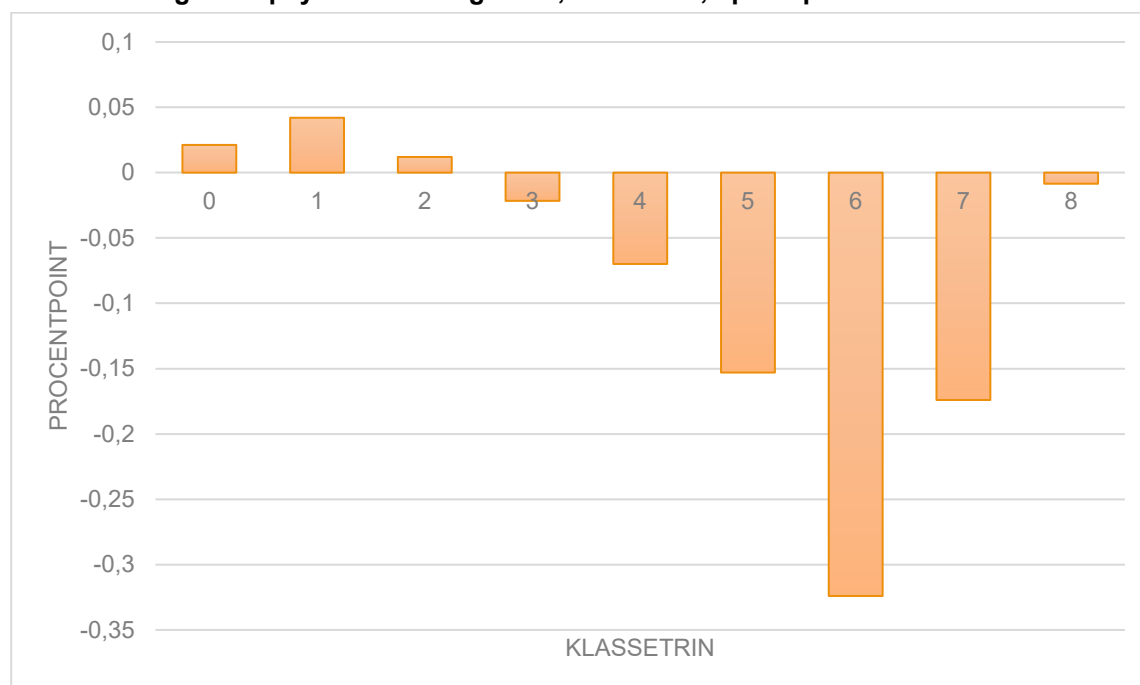
Færre elever med psykiatriske diagnoser skifter skole fra folkeskoler til frie grundskoler i udskoling

Den forhøjede andel af elever med en psykiatrisk diagnose, der skifter skole fra frie grundskoler kunne i princippet opvejes af en modsatrettet trafik fra folkeskoler til frie grundskoler. Dermed ville andelen af elever med en psykiatrisk diagnose på de ældste klassetrin ikke ændres, på trods af den forhøjede andel elever, der skifter væk fra de frie grundskoler.

Figur 5 viser, at det ikke er tilfældet: Der er ingen forskel på sandsynligheden for at skifte skole fra en folkeskole til en fri grundskole for elever med og uden en psykiatrisk diagnose i de tidlige klasser til og med 3. klasse. Derimod falder forskellen fra 4. klasse og er mere end 0,3 procentpoint *lavere* for elever med en psykiatrisk diagnose i 6. klasse.

Elever med en psykiatrisk diagnose er dermed *både* mere tilbøjelige til at skifte skole fra en fri grundskole til en folkeskole og mindre tilbøjelige til at foretage det omvendte skift omkring 5.-7. klasse.

FIGUR 5. Forskel i sandsynlighed for skoleskift fra folkeskoler til frie grundskoler (ppt.) for elever med og uden psykiatriske diagnoser, 2007-2020, opdelt på klassetrin.

Note: Sandsynligheden for skoleskift fra folkeskole til en fri grundskole for elever med en psykiatrisk diagnose er justeret for forældres uddannelsesniveau, indkomst, ikke-vestlig baggrund, køn og bopælskommune.

Øget specialundervisning forklarer ikke skiftet fra de frie grundskoler

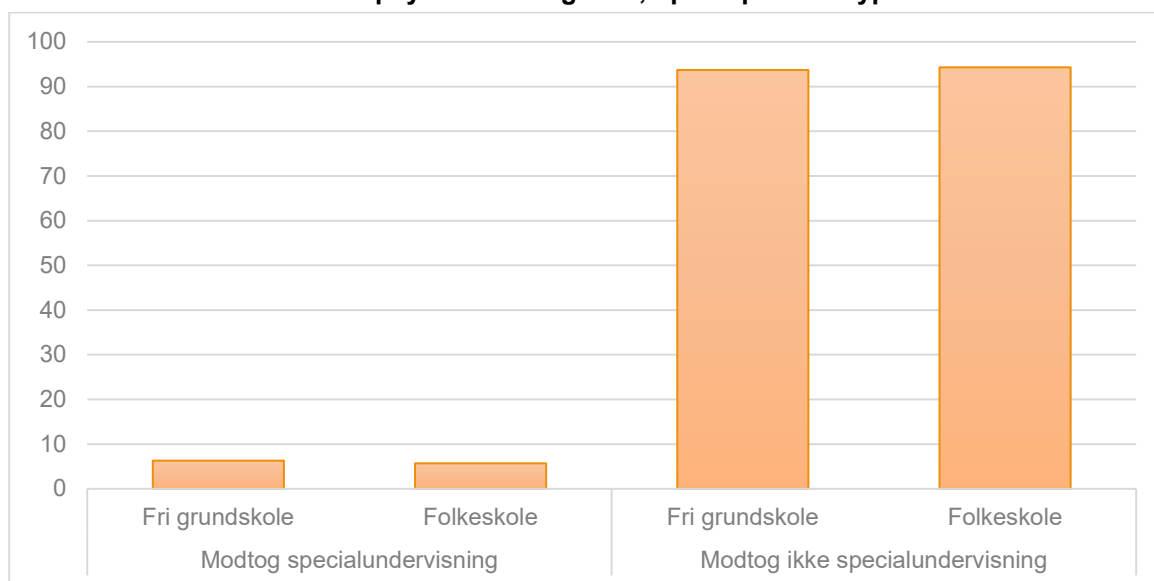
En mulig forklaring på overhyppigheden for skoleskift for elever med en psykiatrisk diagnose fra, og den lavere sandsynlighed for skift til, frie grundskoler, kan være, at sandsynligheden for at modtage specialstøtte er større i folkeskolenⁱⁱⁱ. At det netop sker i de større klasser kan være en konsekvens af, at elevernes udfordringer og behov for støtte viser sig tydeligere på de højere klassetrin.

For at vurdere, om behovet for specialstøtte kan forklare overhyppigheden for overgangen fra frie grundskoler undersøges, om elever inden for 2 år efter et skoleskift til en folkeskole modtager segregeret specialundervisning (specialklasser eller specialskole). Der ses ikke på specialstøtte i normalklasser, da datagrundlaget vurderes for usikkert^{iv}.

De to venstre søjler i figur 6 viser andelen af elever med en psykiatrisk diagnose, der modtager et segregeret specialtilbud inden for 2 år efter et skoleskift til en folkeskole. Det gælder omkring 6% både for elever, der skifter skole fra en fri grundskole og for de elever, der kommer fra en anden folkeskole. Med andre ord modtager 94% af eleverne med en psykiatrisk diagnose, der skifter skole til en folkeskole, *ikke* et segregeret specialtilbud 2 år efter skiftet. For elever uden psykiatriske diagnoser er det omkring 0,5%, der er i et segregeret specialtilbud 2 år efter skiftet til en folkeskole, uanset hvilken skoletype de kommer fra (ikke vist her).

Det tyder dermed ikke på, at overhyppigheden for skoleskift for elever med psykiatriske diagnoser på frie grundskoler kan forklares af, at de efterfølgende modtager segregeret specialundervisning.

FIGUR 6. Andel der modtager segregeret specialundervisning (%) 2 år efter skift til folkeskole for elever med en psykiatrisk diagnose, opdelt på skoletype før skoleskiftet.

Note: Segregeret specialundervisning inkluderer specialklasser og specialskoler.

Referencer

AE (2022). [Folkeskoler blander elever bedre end de private](#)

AE (2025). [Folkeskolen bliver tungere, når elever skifter mellem folkeskole og privatskole.](#)

Arendt, J. N. (2026). [Trivsel og faglige resultater for elever, der skifter skole](#)

Arendt, J. N. & A. Holm (2026). [The demand for private schools and its impact on school segregation and student outcomes](#). Economics of Education Review 113.

Houlberg, K. & U. Hvidman (2023). [Vive: Flere og flere forældre vender folkeskolen ryggen. Og nej, det er ikke kun de rige.](#) Debatindlæg, Altinget.

Faktaboks: Data og metode.

Analysen er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik, og skoleskift defineres som skift mellem skoler med forskellige institutionsnumre fra institutionsregistret i årene 2007-2020. Da der kun haves én registrering i oktober hvert år per elev, kan skoleskift i 9. klasse ikke observeres. Projektet har ikke adgang til data efter 2022, og perioden under COVID-19 (2021-2022) er fravalgt. I den primære analyse ses ikke på skoleskift til specialskoler og efterskoler mm., men fokuseres på skoleskift mellem folkeskoler og frie grundskoler. Disse skift observeres der 590.927 af i perioden, svarende til 45.000 om året eller svarende til 8,2% af antallet af elever.

Analysen fokuserer så vidt muligt på skoleskift relateret til det enkelte barn. Derfor ekskluderes skoleskift, der følger en skolelukning. En skolelukning er defineret ved skoler, der året efter ikke har nogen elever. Denne definition stemmer nogenlunde overens med de administrative år for lukninger, men sidstnævnte kan ligge et år eller 2 efter sidste år med elever. For at undgå administrative skift mellem afdelinger ekskluderes ”masse-skoleskift”, hvor mere end 10 elever og mindst 20 procent af en årgang skifter skole. Endelig medregnes skoleskift ikke, hvis eleven flytter bopælsadresse til en anden kommune. Skolelukninger frasorterer ca. 100.000 af skoleskiftene, mens ”administrative skift” fjerner yderligere 128.000 skoleskift, og kommuneflytninger fjerner ca. 65.000 skoleskift. I alt haves derfor ca. 297.000 skoleskift, eller 23.000 per år.

Diagnoser er observeret fra landspatientregistret (både ambulante besøg og indlæggelser på somatiske og psykiatriske afdelinger), og elever med en psykiatrisk diagnose defineres som elever, der på et tidspunkt i perioden har fået en diagnose med ICD-10 kode opdelt efter 23-gruppering i gruppen ”17: Mentale diagnoser”. Da diagnoser kan stilles af privatpraktiserende psykiatere, er det et underestimat for det faktiske antal. Alle justeringer for baggrundskaraktistika er foretaget ved hjælp af en lineær regressionsmodel, hvor forældreuddannelse, indkomst, ikke-vestlig baggrund samt elevens køn, skolekommune, år, klassetrin indgår som kontrolvariable. I samme model inddrages indikatorer for, om eleven går på en fri grundskole og har en psykiatrisk diagnose, og overhyppigheden estimeres på baggrund af interaktionsleddet mellem indikatorerne for frie grundskoler og psykiatrisk diagnose.

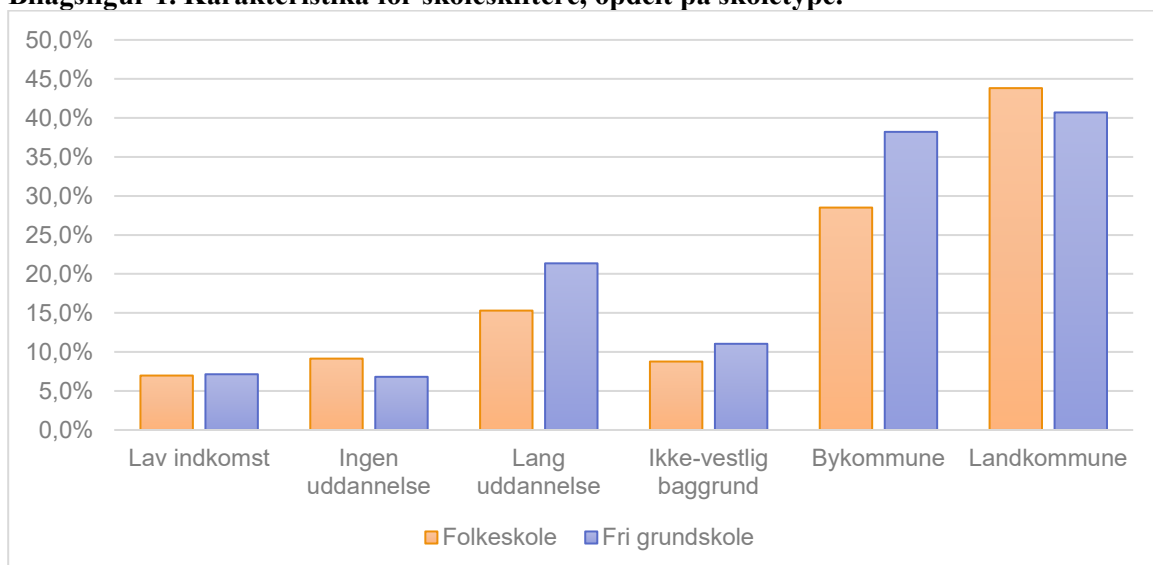
Bilagsfigur 1 viser andelen af elever med psykiatriske diagnoser, i alt og blandt skoleskifttere. Mens bilagsfigur 2 karakteristika for elever, der skifter skole fra en folkeskole og fra en fri grundskole.

Bilagsfigur 1. Andel med psykiatrisk diagnose.

Note: Skoleskift inkluderer ikke skift til specialskoler, efterskoler eller skift, der følges af kommune-flytning, skolenedlæggelse eller administrative skift.

Bilagsfigur 1. Karakteristika for skoleskiftere, opdelt på skoletype.

Note: Skoleskift inkluderer ikke skift til specialskoler, efterskoler eller skift, der følges af kommune-flytning, skolenedlæggelse eller administrative skift. Familier defineres som havende "Lav indkomst" hvis familiens voksenækvivalerede disponible husstandsindkomst er lavere end 50% af medianen i populationen af forældre til elever i grundskolen. "Ingen uddannelse" refererer til at ingen af elevens forældre har uddannelse udover grundskolen. "Lang uddannelse" refererer til, at enten mor eller far har en lang videregående uddannelse eller en ph.d. Land og bykommuner er defineret pba. Danmarks Statistiks inddeling: Landkommuner grupperes som "Landkommuner" og "Oplandskommuner", mens bykommuner grupperes som "Hovedstadskommuner" og "Storbykommuner".

Noter

ⁱ <https://spsu.dk/for-sps-ansvarlige/uddannelsesomraader/sps-paa-frie-grundskoler/specialundervisning-og-anden-specialpaedagogisk-bistand/>

ⁱⁱ Se § 1 i [Lov om friskoler og private grundskoler](#) lyder: "Skolerne afgør inden for de samme rammer frit, hvilke elever de vil have på skolerne". Det står i modsætning til [folkeskoleloven](#), hvor §36 lyder: "Forældre har krav på, at deres barn optages i en folkeskole efter eget valg i bopælskommunen eller i en anden kommune, under forudsætning af, at det kan ske inden for de rammer, kommunalbestyrelsen i skolekommunen har fastsat."

ⁱⁱⁱ Det er dog bopælskommunen, og ikke folkeskolerne, der visiterer til segregerede specialtilbud, og de frie grundskoler er forpligtet til at tilvejebringe støtte til elever med ekstra behov, og kan søge om ekstra støtte hertil, se <https://spsu.dk/for-sps-ansvarlige/uddannelsesomraader/sps-paa-frie-grundskoler/specialundervisning-og-anden-specialpaedagogisk-bistand/>.

§ 3 i [Lov om friskoler og private grundskoler](#) lyder: "En fri grundskole skal efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren, 1) give specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever i medfør af § 3, stk. 2, 3. pkt., i lov om folkeskolen, jf. dog stk. 2, 2) tilbyde supplerende undervisning eller anden faglig støtte til en elev, der har brug for støtte."

^{iv} Oplysninger om specialklasser haves kun fra 2011-2020, og analysen er derfor begrænset til disse år. Specialstøtte opgøres forskelligt i folkeskolen og i frie grundskoler, og ifølge mundtlig dialog med Danmarks Statistik kan data herfor ikke sammenlignes på tværs af skoletyper.